

משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
מחוז ירושלים – מנח"י

מסביב למדורה

מקבץ נושאים והפעלות

עבורכם לקט הפעלות בנושא

לקראת ל"ג בעומר אספנו

המדורה

המדורה – כאירוע חברתי-חינוכי, כמסגרת חמה, מגבשת ומהנה
בה אפשר להעזר לצורך העברת מסרים בצורה חווייתית

לכולכם שלוחה ברכה לל"ג בעומר ואנא
הקפידו לכבות את המדורה היטב
ולהשאיר את המקום שלם, נקי ובטוח
לאלה שיבואו אחריכם

מרכז ההדרכה – מחוז ירושלים – מנח"י

רח' פארן 7, רמת אשכול ירושלים טל: 02-5601142 פקס: 02-5601089
כתובתנו באינטרנט: <http://www.noar.education.gov.il>

הדלקת מדורות בל"ג בעומר – על שום מה?

ל"ג בעומר הוא אומנם חג סוגוני ומרכזי בימינו, אולם הוא אינו מוזכר בתורה וגם לא בהלכה. רק באגדות אפשר למצוא התייחסו מרומזת למועד זה. קיימת סברה לפיה מקורו של המועד הוא חג חקלאי קדום, בו נערכו טקסים להרחקת מזיקים מיבולי השדות.

המסורת היהודית קושרת את ל"ג בעומר למרד בר-כוכבא. מקובלים מספר הסברים לציון יום זה:

התלמוד מספר שביום זה פסקה המגיפה ממנה מתו רבים מתלמידיו של רבי שמעון בר יוחאי וזוהי סיבת השמחה. היסטוריונים נוטים לחשוב שלא מדובר במגיפה אלא במרד שבו נהרגו רבים מתלמידי רשב"י – שהיו אנשי צבאו של בר-כוכבא במרד ברומאים. אותו יום – ל"ג בעומר היה יום נצחון בקרב – יום בו לא נפלו חללים מקרב המורדים – וזוהי סיבת השמחה.

על-פי המסופר בספר הזוהר, ביום מותו של רבי שמעון בר יוחאי היה ביתו אפוף אש; ולזכר אותה אש נהגו להדליק מדורות ביום פטירתו – הוא יום ל"ג בעומר

למנהג של הדלקת מדורות בל"ג בעומר – ביום י"ח באייר – יש שני הסברים:

האחד הוא הקשר בין מרד בר-כוכבא ובין ל"ג בעומר: באותם ימים אחת הדרכים המקובלות להעברת הודעות בזמן קצר יחסית היתה הדלקת משואות מעל ראשי הרים גבוהים. ההודעות שהיו מעבירים בדרך זו היו – הודעה על קידוש החדש והודעה על נצחון בקרב. כאשר הוצתה משואה על ראש הר – האש נראתה על ראש ההר השני – וגם שם הוצתה משואה – וכך עבר ההודעה בכל הארץ. יש הגורסים כי המורדים הדליקו משואות אש על ראשי ההרים כדי להעביר את ההודעה על פרוץ המרד. והמדורות שמדליקים היום בל"ג בעומר הן זכר לאותן משואות.

הסבר אחר קשור לדמותו של רבי שמעון בר יוחאי – לאש ולהילולה:

בספר הזוהר מסופר, כי ביום מותו של רבי שמעון בר יוחאי היה ביתו אפוף אש; ולזכר אותה אש נהגו להדליק מדורות ביום פטירתו

על-פי המסופר בספר הזוהר, ביום מותו של רבי שמעון בר יוחאי היה ביתו אפוף אש ויצא ממנו אור גדול. לזכר אותה אש נהגו להדליק מדורות ביום פטירתו – הוא יום ל"ג בעומר.

התנועה הציונית ראתה במכבים ובבר-כוכבא סמל ללחימה לעצמאות ולגבוה. מסיבה זו נבחר ל"ג בעומר כתאריך ייסודם של גופים ציונים אחדים:

1885 - הוקמה התנועה "אהבת ציון"

1916 - נקבע יום חג תנועות הנוער בוורשה

1941 – ייסוד הגדנ"ע שסמליו נבחרו להיות חץ וקשת

1942 – ייסוד הפלמ"ח

1948 – הקמת צה"ל

מערך לקומזיץ ציוני!!!

יהודה כץ, יאיר פרג'ון, מירי לביא

הקומזיץ הוא כלי חינוכי שניתן להעביר באמצעותו מסרים, תוכן וחוויה. כוחו יפה לסיכום פעולויות שונות ובמיוחד כחלק מהעבר הנושא – 100 שנות ציונות

רקע כללי מסביב למדורה יאיר פרג'ון

הלילה

משחר ההיסטוריה היה הלילה חלק בלי נפרד מההוויה והחוויה האנושית. את ימי בריאת העולם מונים מהלילה, כפי שנאמר: "ויהי ערב ויהי בוקר", ללמדך שהדברים החשובים נעשים בערב – בלילה!!! יציאת מצרים התרחשה בלילה; מלחמת גדעון נגד המדיינים היתה בלילה; תכיסו של יהודה המכבי נגד היוונים היו בלילה וכך הצליח להביס צבא גדול וחז ממנו.

בימי המאורעות, ערב הקמת המדינה, אירגן וינגייט את פלוגות הלילה המפורסמות; הפלמ"ח כרת ברית עם הלילה, פעילותו התבססה על היכרות מעמיקה עם הלילה מההיבט הצבאי והחברתי. "הלכה פלוגה בלילה בשרשרת", היו שרים עת יצאו למסעות, אימונים, ולפעוות מבצעיות.

את מבצע שחרור המעפילים בעתלית ביצעו בלילה. אוניית המעפילים "A וושנה" הגיע בלילה והצליח לפרוץ את המצור הבריטי, ואת כל קרבות מלחמת השחרור המוצלחים ביצעו בלילה. וכשישבו סביב המדורה, "סובב לו סובב הפניג'ן", שממנו היו מוזגים קפה מהביל בעל טעם מיוחד, והמדורה בערה מכל הבא ליד עם תוספות של עלי אקליפטוס ואורן שהציפו ניחוחם.

אך החשוב מכל באותם לילות סביב המדורה היה להשמיע את הקולות המיוחדים עם שתיית הקפה, וכך היו עושים: מקרבים בעדינות את הפניג'ן לשפתיים ועושים "פוווווו....." כמו רוח חרישית, ואחר כך שואבים בצליל מיוחד, ההפך מהצליל הקודם, כאילו סימנו לבנות אותו חיבה. והחשוב מכל לסיים את הלגימה בפליטת קול "חחההה.....", לומר "כיף חאלק". ועת הדליקו הכוכבים את שמי הלילה באלפי ניצוצות, כמו על משכבם רועים טרודים, ואיכרים יגעי עמל, אך לאוהבים שציפו לרדת הלילה היה הוא מוא בעיניים נוצצות, ולא חדלו לשיר "אלי אלי שא יגמר לעולם"ף" היה ז בחצות הליל כשזוג יצא לו לטייל בחולות", באולתו ליל, ריח הטעון תשעה קבין של שכרות כן כן "מה יפים הלילות בכנען...."

וכשהסבתא התבגרה וקשה היה לה לצאת אתילטייל, ישבנו ליד מדורה בחצר: "ספרי לי היטב סבתי, אך אורמים עברית צ'זבטי". והצי'זבט זהו אותו סיפור בעל גרעין אמת, שמפגלי למחוזות הדמיון של המספר, ועל-פי עיניהם הבהות של השומעים, מול המדורה המרצדת, היה הצ'זבטור מוסיף וגורע על פי הצורך: פעם היה המעשה בלביאה שהניקהגדי, ופעם בצבוע הצוחק אל תוך הלילה. ומעשה בשייח' בדוי זקן שגער במימי השיטפון בנחל הבשור לחדול מלזרום, וכשזה לא נשמע יצא נגדו בחרבו השלופה; ומעשה בנערה שברחה בלילה עם אהובה על מעבר להרים, אל מקום תהומות ומאז נעלמו עקבותיהם, ולעת לילה שעה שהרוח הומה בנקיקים משחזרת את צחוקם של האוהבים. וממשיך הצ'זבטור: הימים ימי מלחמת השחרור. ימי מצור קשים על העיר. הגיחו אנשי הפלמ"ח ועל גבם באר מים חיים, שאותה העבירו מבשלמות מפרדסי ראשון ציון, ולא ידעה העיר צמא מהו.. (או) ומספרות האגדות ישנם בזים בירושלים אשר שנה שנה, עם בוא האביב, עת פרדי ראשון בשיא פריחתם וריחם הדליל והמזוקק נישא ברוחות הערב מזרחה ומתפוגגות בגבעות לת-גזר ברך אל העיר, אזי יזרזפו מים וטעמם כטעם המן. לא יאומן כי יסופר.

ואני הקטן אהבתי לשמוע את המעשיות על הגורן בליל לבנה, איך בועז היה עייף...ורו...כזו חזקה למרות שליטה כל היום בשדה, לא היתה טייפה – טענה שהיא אוהבת לדאוג לעם ישראל. ולדעתה ממנה יצא דוד המלך!!!

מה שהיה מחזיק אותי באמת לא להירדם, ולשמוע את כל המעשיות, זה בינת ודן, שהיו קמים באמצע ואומרים, אנחנו הולכים לדאוג לעם-ישראל....

ורק אז..... הייתי נרדם!!!

כללי

הקומזיץ משתלב יפה כסיכום לפעילות יומיטת הקורה לאירוע ציוני. למשל:

שפלת החוף הדרומי: בסיום פעילות מבצע "תינוק". בסיום תרגיל הפעלה, בסיום יום בדגש לוחמים.

אזור השרון: בסיום פעילות בנושא ייבו הביצות.

בכל הארץ: בסיום פעילות להכרת מושבות ראשונות וצורות התיישבות אחרות (קיבוצים ראשונים, מיצפים, התנחלויות, חצר כנרת ועוד).

בסיום פעילות המוקדשת למורת קרב כמו פריצת הדרך לירושלים, קרבות רמת-הגולן, ליל הגשרים וכו'.

לוחות זמנים

אפשרות א': הסיורים הנושאים בדגש ציונות יערכו בעונות הסתיו, אביב וקיץ, כאשר הסיור עצמו מתחיל בשעות אחר הצהריים ומסתיים עם רדת הערב – בקומזיץ ציוני.

אפשרות ב': הקומזיץ הציוני ישולב כפעילות ערב. אם ניתן, יוקדש חלק מהטיול באותו יום לנושאים ציוניים.

מה עושים בקומזיץ?

1. מומלץ לערוך את הקומזיץ למספר קבוצות/כיתות, בשיתוף הורים מלווים ומורים.

2. תפאורה: רצויל הציב כתובת אש ובה משפט סמלי הקשור לאותה פעילות.

דוגמאות:

בתרגיל העפלה: "אני יהודי מארץ ישראל". במבצע "תינוק": "כבר הנצו ניצנים". במורשת קרב נגב: "ההלך, בלכתך לנגב זכור אותנו". בנושא תש"ח ועלייה: "אני באנו ארצה", "באה מנוחה ליגע", "א ינום ולא ישן", "אם אשכחך ירושלים".

כל כיתה/קבוצה תמצא את הכתובת הקולעת מבחינתה לסוג הפעילות, ולקהל היעד הרלוונטי. מומלץ להכין כתובת קבועה ממתכת, המצריכה רל ליפוף יוטה, לפני הפעילות ותו לא.

לוח זמנים לקומזיץ ציוני

1. מתחילים בהדלקת הכתובת, תוך השמעה שיר או מוסיקה בהקשר לתוכן הערב. רצוי לכתוב את

מילות השיר על משטח קרטון או על פוליגל גדול, כדי שהקבוצה תוכל להצטרף לשירה.

דוגמה: בערב המוקדש למצור על ירושלים ופריצתו, תודלק כתובת אש "בדרך אל העיר", תוך כדי שירת "באב אל ואד", של הקבוצה.

2. מסכת: כל כיתה/קבוצה, בהתאם לפעילות, תבנה מסכת של קטעים שיוקראו על-ידי צוות נבחר (כדי שהטקס "יזרום"). כהכנה לביצוע המסכת תבוצע חזרה קצרה שמטרתה: מתן דגשים לקריאה נכונה, שילוב קטעי דרמה בהדרחה, צורת עמידה, הטעמות וכד'. מומלץ להחיות את המסכת על ידי שילוב דיאלוגים של בעלית תפקידים (מחופשים) הקשורים לנושא.
דוגמאות: אפנדי ואיש קק"ל מתדיינים על רכישת קרקע; חלוץ מתחיל עם חלוצה בגורן... לחלופין ניתן לשלב מונולוג של אדם אחד.
דוגמאות: הקברניט או אחד המעפילים בתרגי העפלה; מונולוג של חלוץ וכדומה.

ניתן ומומלץ לשלב קטע של הקלטה היסורית-אותנטית ו/או מוסיקת רקע מתאימה לקטעי הקריאה במסכת. יש לוודא את תקינות הטייפ, ההקלטה ומערכת ההגברה.

זמן מומלץ למסכת: 15 דקות.

פעילויות נוספות המשתלבות בערב "קומזיץ ציוני"

- א. שילוב שירים חדשים כישנים.
לאור ניסיון העבר, ותאור האש העמומה, כדאי לכתוב את מילות השירים על פוליקלים המוצגים לקריאה על רק המדורה. מספיק 5-6 שירים וההמשך ספונטני.
- ב. לימוד שיר, רצוי דואט או שירם עם פזמון קליט.
דוגמאות: "נהייה כולנו חלוצים", "טיטינה ואפרים", "היה זה בחצות הליל".
- ג. הזדהות עם דמויות התקופה. בכנייה לאזור המדורה מקבל כל משתתף שם ברוח התקופה: רח'קה, בר'לה, חסיה. שמות אלה משמשים להתייחסות של אנשי הקבוצה זה לזה במהלך הערב. ניתן להלביש אתהמשתתפים, עם כניסתם, בפרטי לבוש ברוח התקופה.
- ד. סיפור צ'יזבטים לאור המדורה ("ילקוט הכזבים").
- ה. לימוד ריקוד עם פשוט כמו "הורה", "הרועה הקטנה".
- ו. שימוש בכלי נגינה אופייניים: מפוחית פה, חליל רועים, דרבוקה – תוף אוסיר, המוחזק בין הרגליים ומשמש לתיפוף.
- ז. טקס הכנת קפה "סובב לו סובב הפינג'ן", כולל נאום פתיחה (ראו רקע של יאיר פרג'ון).
- ח. סיבוב היכרות עם הקבוצה המבוסס על דמיון: מהיכן עליתי, מה מקצועי במשק, מי בן-זוגי בקבוצה וכו'.
- ט. טקס כיבוי מדורה (כיבוי פלמ"ח).
- י. תו השעה משירי התקופה, מבוסס על הקלטה או על הקראת מילים.
- יא. השמעת החלטות של אישים מפורסמים.
- יב. שילוב חידונים היסטוריים, למשל, בקומזיץ באזור השרון:

- על שם מי נקראה העיר הרצליה?
- מה שם הגנן של אחוזת בית: שמוליק הגר? דני הממזר" לייזר העיוור? (מתוך הנחה שאת השם שמעו המשתתפים בהדרכה באותו יום)
- מי כתב את השיר "אלי, אלי"?
- שלושה ישובים על שם בני משפחת הברון

מתוך 100 שנת ציונות, חוברת פעילות למורה ולמדריך, החברה להגנת הטבע.

הטקסט לקוח מתוך "עלון לרכז הטיולים", חוברת 6, תמוז-אב תשנ"ז, יולי-אוגוסט 1997, עמ'

סיפורי מדורה

הגדרה: סיפורי מדורה הם סיפורים שמספרים ליד מדורה. דומים הם לסיפורים שסופרו ליד האח הבוהרת או לאלא שסופרו על סיפון ספינה שטה. כלומר סיפורים שאחת ממטרותיהם היא העברת זמן מצורה מעניינית.

שחרזדה סיפרה את סיפורי "אלף לילה ולילה" כדי לצאת מהשעות המסוכנות. למשפחה הספונה בבית אירופי נצור בשלג, היה זמן פנוי למכביר, עבודות היד: רקמה וסריגה לא הפריע לדיבור ולהאזנה; הבדווי מעביר זמנו הפנוי במדאפה (אוהל הארוח).

ובטיול? בשעות האור נע הטיול וזמנו דחוק, אולם עם רדת החשיכה כל זמנו בידו. המדורה המאירה והמחממת מושכת אליה מטיילים לישיבה ביחד. הערב יורד מוקדם. המטיילים צמודים עדיין להרגלי הבית – אינם מקדימים לשכב לישון – יש זמן שראוי להעבירו בצורה מעניינת. סיפורי המדורה עשויים לשרת את מטרות הטיול מה גם שציפיות המטיילים ה שהסיפורים יהיו רלבנטיים. קשה להניח כי אגדות האחים גרים ו/או אגדות אנדרסן ימשכו, בסיטואציה של מדורה בטיול, את לב המטיילים.

סיפורי מדורה מקובלים, מושכים ונתפסים כרלבנטיים הם:

- סיפורי טיול (סיפורי סיירים) – אירועים מטיולים קודמים
- סיפורי ערבים ובדווים (בשל אווירה המדורה)
- סיפורים הקשורים לאזור: אגדות, קרבות וכד'
- סיפורים הקשורים למה שנראה או יראה בטיול
- סיפורים העוסקים בלילה
- אגדות על קבוצות כוכבים (הנראים בשמים או שמתוכננת תצפית בהם)

לאלו אפשר להוסיף, בתירוצים שונים, מבחר סיפורי ילדים, למשל "פו הדב" שיש מקשרים פרקים ממנו בתיצורים כמו הבתוננות בעקבות (שועל ותועל וכו'), פחדים מהלאמוכר (צייד הפילנפיל) ועוד. אנו מביאים קטע מתוך "פו הדב":

"והעקבות נמשכים והולכים, נמשכים והולכים. פתאום עמד פו מלכת והצביע בהתרגשות על הקרקע – הבט! – מה? שאל חזרזיר וקפץ לאחוריו מרוב פחד, אך כדי שלא יראה מוב-לב קפץ וחזר כמה פעמים בזו אחר זו כעושה תרגילי התעמלות.

- העקבות! אמר פו – חיה שלישית הצטרפה לשתי החיות הראשונות?

פו! קרא חזרזיר – אולי זה היה עוד תועל? לא- אמר פו – הסימנים כאן אחרים. אחת מן השתיים: או שיש כאן, נניח, שני תועלים ואחד- נאמר – סועל, או – נניח – שני סועלים ואחד – נאמר – תועל! קדימה!"

לרשותנו מאגרים גדולים של סיפורים. סביר להניח כל לכל אחד שטייל טיול חווייתי יש מה לספר (אגב, שימו לב, בדרך כלל אני מספרים על תקלות. קשה לספר, בצורה מעניינת, כמה יפה היתה הזריחה או מה חשת מול אתר ארכיאולוגי מסוים).

יש מדריכים ש"דואגים" בכל טיול לאירועים מיוחדים. איננו יודעים אם עשו זאת כדי שיהיה מה לספר ליד מדורה או שרצו לגוון את הטיול. התוצאה היתה ברוב המקרים חומר לסיפור. כך למשל בטרם יציאה לטיול פשוט לאורך חוף הים-התיכון "השביע" מדריך את החברה המטיילים שלא לסטות מקו המים יותר מ-1,000 צעדים. בשל השבועה נאלצו המטיילים למצוא דרכים מתוחכמות לעבור דרך שטחים סגורים. בשל כך הם נעצרו על ידי המשטרה ושוחחו לאחר ליל חקירות ש"הוכיח" להם שהמשטרה אינה מסוגלת להבין מדוע צריך למלא "שבועה" – טיול זה הזין ומזין עד היום כמה וכמה ערבי מדורה.

החומר לקוח מתוך "עלון לרכז הטיולים", חוברת 6, תמוז-אב תשנ"ד, יולי-אוגוסט 1994, עמ' 18

מדורות וכירות

החומר לקוח מתוך "עלון לרכז הטיולים", חוברת 6, תמוז-אב תשנ"ט, יולי-אוגוסט 1999, עמ' 25-27

"האש" – כי מסביב לאש ולמדורה מתרכזות רבות מפעולותינו במסגרת העבודה החינוכית. "האש" – היא המלווה הקבועה בפעילות הערב. בחומה יסופרו סיפורים ואגדות, ולאורה ייערך המפקד ותנוהל המסיבה.

הוראות בטיחות:

- אל תדליקו אש בלא לנקות תחילה את השטח בקוטר של כ-4-5 מטרים. יש להתרחק מכל דבר העלול להידלק: גזע ע, ערימת זבל, רקבוביות עלים יבשים, מבני עץ, קש, שדה-תבואה וכיו"ב.
- תנו דעתכם על כיוון משב הרוח ונקטו אמצעי זהירות נדרשים. פתח המדורה יהיה בכיוון משב הרוח. ההדלקה תעשה מצד כניסת הרוח, כשחומר הבעירה "הנוח" מצופף ומרוכז בפתח. השגחו שלא יימצא מעל למדורה חומר שהאש עלולה לאחוז בו;
- אמצעי כבוי: הכינו בקרבת המדורה הדולקת בשטח סבוך, חול ומים. כבו את המדורה בכל האמצעים שבידיכם. עם סיום הפעולה – בדקו אם הכל כשורה.

מהלך הפעולה

- א. הסבר על הצורך בידיעת הכללים להדלקת אש
- ב. לימוד צורות של מדורות: מדורת חרוט, שתי וערב, מדורת כוכב
- ג. לימוד בניית כירים: כירת אבנים, כירת שלוש יתדות, כירה חפורה, כירת מנוף, כירת מזבח.
- ד. לימוד בניית תנורים: פח ובוץ
- ה. כל קבוצה בונה דגם של כירה או תנור.

מדורות

מדורת חרוט

צורה זו של בניית מדורה תשמש יסוג ו"לב" כל מדורה שהיא – צורתה כחרוט.

מחלקים את הערימת חומר-הבעירה ל-3 סוגים:

1. החומר הנוח בלבד (קש, נסורת, עלים)
2. ענפים בינוניים (בעובי עד 2 ס"מ)
3. ענפים עבים ובולי עץ.

ציור 1

תוקעים באדמה ענף באורך הרצוי לך, לפי הצורך, ומסביבו עורכים את "לב" המדורה – את החומר הנוח לשריפה.

עתה יש להשעין את ענפי הסוג השני על הענף המרכזי. עושים זאת בהיקף של פרסה כמעט סגורה, כשהענפים

מלוכנים כלפי הענף המרכזי ויוצרים צורת חרוט. מעליהם, סביב-סביב, שמים את הענפים העבים (ציור 1).

הערה: הפתח – מול משב הרוח, אגב מתן אפשרות למגע קרוב עם "לב המדורה"

מדורת שתי-וערב

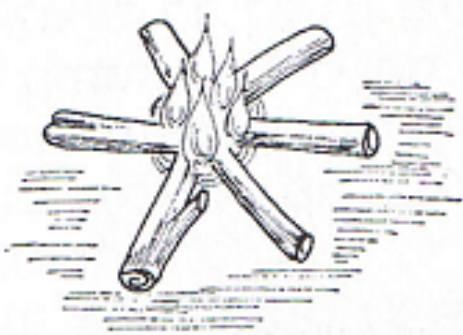

ציור 2

מדורה זו משמשת כמדורת-מאור טיפוסית, וככל שתגבה יותר כן יגבר רישומה. הניחו על הקרקע, במקביל, 2 בולי-עץ (בעובי 2-3 ס"מ). ערכו בין שני הבולים מדורת חרוט קטנה, לפי הרווח שבין בולי העץ, והשאירו פתח-הדלקה בכיוון משב הרוח.

המשיכו והוסיפו זוגות בולי-אץ וענפים עבים שתי-וערב. ככל שמתרומם ה"בניין" והולך כך הוא נעשה צר קמעה, ואף הענפים דקים וקוצרים יותר. אם מדורת החרוט הקטנה הוכנה כראוי, הרי לאחר שתודלק, תאח הלהבה גם במדורה הגדולה האש תגבר ותלך (ציור 2)

מדורת כוכב

ציור 3

זו שימושית ביותר בלילות שמירה בישיבה "על פינג'אן", שכן הלהבה נמוכה והבערה איטית. מצאו 3-5 בולי עץ ראויים לשמם (4 ס"מ) והניחו אותם על האדמה בצורת קרניים היוצאות מהמרכז כלפי היקף של מעגל ("כוכב"); במרכז ערכו מדורת חרוט קטנה והדליקו אותה. על-ידי הזת הבולים, מדי פעם, כלפי המרכז, תישמר האש זמן רב. ניתנת כאן גם האפרות לחמם מיכל מים על-ידי העמדתו על קצות הבולים הבערים שבמרכז. במדורה נוח להשתמש לחימום השיכון (אוהל כיתה), כי האש העולה ממנו אינה גבוהה (ציור 3).

הדלקת מדורה בעצים לחים או רטובים*

אם בשטח מצוי רק חומר-בעירה לח בעיקרו או רטוב- מה נעשה? ובכן, ראשית צריך לבדוק את החומר: לא כל שיח לח או רטוב אינו ניתן לבעירה.

סדר הדלקת המדורה ייעשה בשלוש צורות:

ציור 4

א. ב"לב" המדורה נשים את החומר היבש המועט (עד כמה שישנו); מעליו את החומר הלח הניתן לבעירה, ורק בסו את החומר המצוי – הרטוב.

ב. נשים ב"לב" שכבת סירה קוצנית, גדולה די הצורך לקיים את המדורה, עד שייבש כל שאר החומר.

ג. בלית-ברירה נשים במרכז קוסת דלק שתשמור על הבעירה. יש לשים בתוכה פתיל-אריג או גזר-עץ סופג, עד שייתיבש החומר ותאחז בו האש (ציור 4)

* לחים – עצים שיש בהם לחות פנימית, שנכרתו זה לא כבר ועדיין לא הספיקו להתייבש.
רטובים – עצים יבשים שנרטבו על ידי מים שבאו מבחוץ, כמו גשם וכו'...

כירות

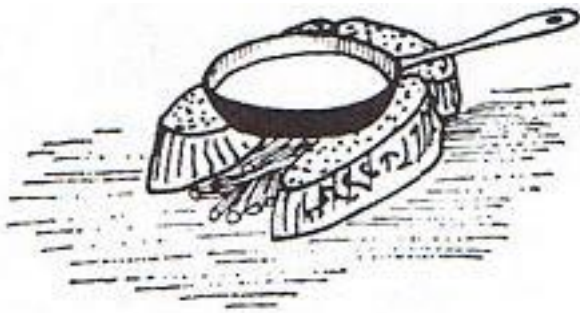
כללים ראשונים

השיקול הראשון בהקמת הכירה הוא – כיוון משב הרוח באותה שעה. כירה שלא תהא לה פיתחה (פתח הדלקה) לכיוון הרוח, לא תסכון לצורך הבישול. סוגי הכירה וצורתיה – ייקבעו בהתאם לצרכים, פני הקרקע וכלי הבישול. בראש ובראשונה יש להקפיד על יציבות הכירים. יש שני סוגים עיקריים של כירו – ארעיות וקבועות.

בכירות הקבועות יש להשקיע, כמובן, הרבה עבודה אבל הן משמשות לזמן-רב. לכן יש להקפיד בהן על הצורה, על מקום הקמתן ולשקול יפה את הצדדים הטכניים.

כירת אבנים

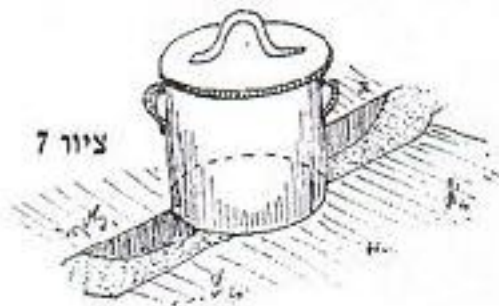
כירה ארעית מתקינים בעיקר באזור טרשים ואבנים. בדרך כלל מקימים את הכירה מ-3-5 אבנים, לכל כלי בישול. יש לבחור אבנים בעלות צורה מרובעת ביותר, ולראות שגובהן יאפשר הכנסת חומר בעירה מתחתן, ויבטיח את יציבות הכלי. האבנים צריכות להיות תואמות. פתח-מוצא העשן (המנוגל ל"פתח ההדלקה") רצוי שיהיה סתום בחלקו באבן, כי ע"י כך ירוכז החום ויכוון כלפי מעלה (ציור 5)

כירה חפורה

זוהי כירה ארעית והיא שימושית בשטח מחוסר אבנים אך לא באדמה חולית. היא חפורה בתעלה, שפתחה רחב והוא הולך וצר כלפי מוצא העשן.

קירותיה זקופים ורוחבה פחות במקצת מקוטר הכלי (ציור 7). רצוי להניח עליה גשר של שתי יתדות-ברזל אשר עליהן יועמד כלי הבישול (ציור 6).

כירת שלוש יתדות

אף זו כירה ארעית, שאפשר להקימה בכל שטח. כציוד יסודי דרושות להקמתה 3 יתדות ברזל, או דברים אחרים כיוצא באלה. החום

מתפזר אם אינחוסמים את הצדדים (ציור 8).

אמצעי עזר: מזלג ומלחקי-עץ גמישים המשמשים להרחקת כלי-הבישול ולהורדתם מעל הכירות (ציור 9).

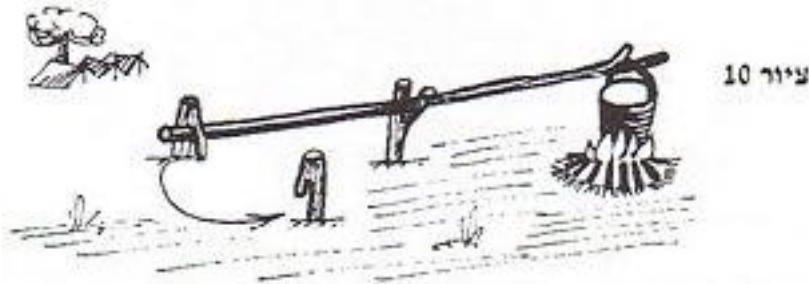
כירת מנוף (אלכסונית)

זו כירה קבועה הראויה לשימוש בכל שטח. אפשר להזיז בה את כלי הבישול לצדדים בלא להסירו מהמתקן. הציוד הדרוש: סנדה עבה כ-2 מטרים אורכה, ו-3 מזלגות: האחד שווה זרועות, 50 ס"מ אורכן, השני והשלישי בעלי זרוע אחת ארוכה כ-40 ס"מ, והשניה קצרה כ-15 ס"מ.

שלבי ההתקנה:

1. קועים את מקום המדורה לאחר שבודקים את כיוון משב הרוח.

2. תוקעים במרחק מתאים את אחד המזלגות הקצרים, כשמכניסים את הזרוע הארוכה באדמה, עד שהזרוק הקצרה נוגעת כמעט בקרקע.

3. ב"חלון" שנוצר מכניסים את קצה הסנדה העבה, ובמרחק של 90 מ"מ תוקעים באדמה את המזלג הארוך שווה-הזרועות (שתי זרועותיו למעלה ורגו למטה) באופן שהמוט ישען עליו. המוט קבוע באלכסון ו"ראשו" מעל למקום המדורה.

4. במרחק מה מהמזלג הקצר ובאותו מרחק מהמזלג הגבוה, תוקעים את המזלג הקצר השני. הוא ישמש כמשען בשעת הזזת המנוף לצדדיו (ציור 10).

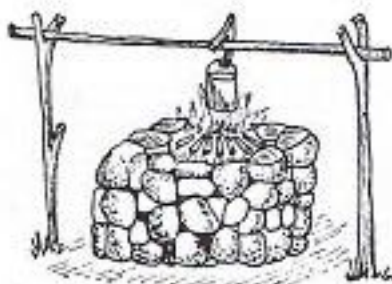
5. בראש הסנדה קובעים מזלג או חרוט ברזל להחזקת המיכל בגובה הדרוש. שמים לב לכיוון הרוח. חסרונות הכירה: האש פתוחה והחום מתבזבז (ציור 11).

כירת מזבח

זו כירה קבועה ונוחה, שעליה אפשר לבשל בכמה כלים בבת-אחת. היא אף שומרת על חום התבשיל. הכנת האוכל יכולה להיעשות בישיבה ועל גבי שחן דשה צמוד. גם כאן יש לשים לב לכיוון משב הרוח. הציוד הדרוש מותנה בנתוני השטח. אם מציה בסביבה חורשה אפשר לאסוף בה עצים, או אם יש במקום בולי-עץ מוכנים - התקינו את הכירה מהם (ציור 12).

אם לאו, עשו אותה אבנים (ציור 13). את בולי-העץ וכן את האבנים עורכים בשיטת "שתי וערב" ובמסגרת מלבנית. את החלל ממלאים בקוצים ובענפים. את הרווחים סותמים בעשב ובז, למעלה מפזרים אדמה ומרטיבים אותה.

עושים גומה או גומות אחדות בכית-קיבול לחומר הבערה. באגפי המלבן תוקעים באדמה סדנות עם מזלגות בראשם בגובה הרצוי. עליהם שמים מוט המשמש לתליית כלי-הבישול במזלגות עץ שאפשר להזיזם ממקום למקום לכל אורך המוט. כאמור, אפשר להצמיד שולחן עבודה באחד האגפיםוכן לקרב בול-עץ או אבן ולשבת עליהם בזמן הבישול או הכנת האוכן.

המידות האופייניות למלבן המזבח:

אורך – 1.00 מטר.

רוחב – 0.60 מטר.

גובה – 0.90 מטר.

גובה מוט הנשיאה – תלוי במיכלי הבישול.

תנורים

תנור פח ובוץ

אף זה מסוג כירות הקבע. התנור משמש לאפיה ולחימום והוא בנוי שני מדורים: האחד מכיל את חומר הבערה והשני את דברי המאפה. יסוד להקמה תמשמש תיבת פח פשוטה הפתוחה מצידה האחד. בדופן שממול, בפינה העליונה, פותחים פתח שישמש מוצא לעשן, מעמידים את הפח לפי כיוון משב הרוחה, ומקיפים אותו באבנים מכל צדדיו (חוץ מהפתח). "מדור?" זה ישיש לחומר-הבערה.

עתה ממשיכים לבנות באבנים במסגרת מלבנית כלפי מעלה. משתדלים ליצור קמרון=מה המחזיק א כיפתו. גם בקמרון זה משאירים פתח. מדור זה ישמש לדברי המאפה. אפשר להוסיף עוד אצטבה של פח שטוח. כן אפשר לנקב חורים אחדים בדופן העליון של מדור חומר-הבערה. עתה יש לכסות היטב את כל המבנה בבוץ מעורב בעשב או בתבן. אל תשכחו להקים ארובה שתעלה מפתח העשן.

קישורים קשורים:

"קומזיץ" – הפעלה – מינהל חברה ונוער, מאגר ההפעלות: cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Noar/Mismachim/kumzitz.doc

ל"ג בעומר – הפעלה – מינהל חברה ונוער - <http://hinuch.education.gov.il/i01net/101TeurParit.aspx?SemelParit=32076>

"משחקים סביב למדורה" – אתר הדרכה - www.hadracha.org/files/dl.asp?id=1550

"ציזבט" – מילות השיר והאזנה – זמרשת: <http://www.zemereshet.co.il/song.asp?id=559>

מסביב למדורה – להקת פיקוד מרכז - <http://www.youtube.com/watch?v=LJczCgCYt->

[s&feature=related](#)

<http://www.youtube.com/watch?v=r0Ds9WwN00U> - מסביב למדורה – הריקוד

http://www.amalnet.k12.il/meida/history/1939_45/ - מבחר צ'יזבאטים מתוך "ילקוט הכזבים" - hisi2099.htm

<http://web.macam.ac.il/~yon/> - מס"ע – מרכז סיפורי עם ופולקלור

<http://www.orianit1.edu-negev.gov.il/amirimas/cp/homepage/lgbaomer2009.htm> - אדיונגב

<http://ha-lool.co.il/magazine/article.asp?id=1451> - הלול – טיפים לארגון מדורה

אתר מכללת קיי – קישורים לאתרים רבים בנושא ל"ג בעומר - [c](#)

http://www.tzafonet.org.il/kehil/school_tzafonet/goldameir/lgbaomer.htm - צפונט

<http://www.chagim.org.il/ListSubs.aspx?catid=478> - מכון "שיטים"

<http://www.hinuch.co.il/holiday21.asp> - חינוך עולמי – אוסף קישורים

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3250767,00.html> - YNET – פיסול במרשמלו

<http://www.mkm-haifa.co.il/SCHOOLS/OFARIM/hagim/> - ל"ג בעומר – בבית ספר "עופרים" - lagbaomer/lgbaomer.htm

<http://lib.cet.ac.il/Pages/SUB.ASP?> - אתרי מט"ח בנושא ל"ג בעומר

[item=0&str1=%D7%9C%22%D7%92+%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9E%D7%A8&str3=&find=1&ex=0&docs=1&pic=1&sites=1&title=&all=1&x=0&y=0](http://lib.cet.ac.il/Pages/SUB.ASP?item=0&str1=%D7%9C%22%D7%92+%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9E%D7%A8&str3=&find=1&ex=0&docs=1&pic=1&sites=1&title=&all=1&x=0&y=0)

[/http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Moe/Lagbaomer/odot](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Moe/Lagbaomer/odot) - אתר משרד החינוך

<http://www.chagim.org.il/ListPages.aspx?catid=486> - אתר מכון חגים